

főképp sokkal kevesebb meleget pazarol, mint a gömöriek nyitott katlana. Köpű-forma építmény ez, nagysága 500—1500 darab edény kiégetésére szabva. Oldaltól két átellenes kis nyílás szolgál a tüzelésre, elől egy nagyobb az edény berakására, s végre hátul kisebb nyílás is van; ez Ungváron csak a füstöt vezeti el, Patakon azonban e helyen elzárható kisebb nyílások a láng hatásának megfigyelésére szolgálnak. Az előállított árú igen olcsó (100 drb ára körülbelül 5 frt), csak a szegényebb néposztály szükségletének fedezésére jó s vagyonhoz bizony a fazekast nem igen juttatja. Sárospatakon még, melynek határa jó, a fazekasok, a kik különben földművelők is, elég módos emberek, bár számuk állandóan fogy s kályhakészítéshez már nem értenek, pedig valaha a pataki kályháknak jó híre volt a vidéken. Az ungváriak általában szegények, agyagiparukon sem látszik meg a fejlődésnek semminemű nyoma, a mit pedig az odavaló, meglehetősen régi állami agyagipariskola működése után némileg elvárhatnánk. Csak most lépett helyes útra az intézet, néhány hetes tanfolyamokat rendezve időnként fazekasok számára. Igaz ugyan, hogy rendkívül nehéz megküzdeni az ilyen szegénységben leledző iparosnak közönnyőségével, de mégis kell, hogy legfőbb célját minden szakiskolának a meglévő iparnak emelése képezze.

Gróh István.

KÜLÖNFÉLÉK.

A SZEGEDI IPARMŰVÉSZETI kiállítás. Méltó fényvel nyílt meg a Magyar Iparművészeti Társulatnak első vidéki kiállítása szeptember hó 8-án. Fontosságát e helyen nem méltatjuk, hiszen behatóan szólnak arról azok a cikkelek, melyeket e füzetünk elején közlünk. Nagy jelentőségét egyébként az

Magyar Iparművészet.

a tény is igazolja, hogy annak megnyitására megjelent Zsilinszky Mihály államtitkár, mint a kormány képviselője.

Az államtitkárral együtt érkeztek Szegedre Radisics Jenő min. tanácsos, az Orsz. Iparművészeti Múzeum igazgatója. Térey Gábor, az orsz. képtár igazgató öre és Huszka Jenő min. fogalmazó. A pályaudvaron megjelentek fogadtatására a törvényhatóság képviselőiben Kállay Albert főispán, László Gyula h. polgármester, Zombory Antal és Gaál Endre dr. szenátorok, Tóth Pál dr. főjegyző, Lázár György dr. orsz. képviselő, Gelléri Mór; a kereskedelmi és iparkamara részéről Weiner Miksa alelnök, a képzőművészeti egyesületet Csernovics Agenor alelnök, Erdélyi Béla igazgató és Nyilassy Sándor festőművész képviselték, ott voltak továbbá K. Lippich Elek, Fittler Kamill, Györgyi Kálmán, Pap Henrik, Faragó Ödön, Kulinyi Zsigmond mint a rendező-bizottság tagjai, Tergina Gyula dr. tanfelügyelő, Perjéssy László felső kereskedelmi iskolai igazgató és Reök Iván műszaki tanácsos.

A megérkezésnél László Gyula h. polgármester üdvözölte az államtitkárt néhány meleg szóval, mire Zsilinszky válasza után a társaság kocsira ült és bejött a városba s egyenesen a kulturpalotába hajtatott.

A megnyitás. Délután 3 órára nagyszámú, előkelő közönség gyűlt össze a kulturpalota előcsarnokában. Ott láttuk a rendező-bizottság tagjain kívül a város társadalmának minden jelentősebb tagját, a kultura barátait.

Pontban 3 órakor érkezett meg az államtitkár, a kit K. Lippich Elek üdvözölt elsőnek a következőkben:

Méltóságos államtitkár úr! Az a kiállítás, melyet Méltóságod a kormány küldöttkép ma itt megnyitni méltóztatik, legelső gyűjteményes jelenése a magyar modern művészi iparnak országunkban a fővároson túl. Nagy és szép pillanat ez, mert kulturánk egy újabb térfoglalását jelenti. A mi itt Méltóságod elé tárulni fog, nem más, mint a gyakran hálátlan termőföld és az elemek ajándékaira utalt magyar Alföldnek önkéntes meghódolása az emberi alkotó erő, feltalálás és ízlés munkája előtt, a mely munka csodatevő, mert életre tudja kelteni a követ is és gazdagodásnak és lelki örömeknek forrásává avatja a holt anyagokat.

Önkéntes meghódolást említettem, mert nem erőszakoskodni jött ide a művészi

ipar, hanem Szeged művelt társadalma kívánta meg. Óhajának megvalósítói, úgy mint a Szegedi Képzőművészeti Egyesület, a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a törekvésekben őket támogató Magyar Országos Iparművészeti Társulat képviselői örömmel üdvözlük itt Méltóságodat, tisztelettel kérve, hogy a kiállítást megnézni és érdeklődésében részeseíteni méltóztassék.

Utána Csernovics Agenor mondta el üdvözlését a szegedi képzőművészeti egyesület nevében. Beszédéből idézzük a következő részt:

Ha meggondoljuk, hogy hazánkban a fővároson kívül még iparművészeti kiállítás sehol nem volt, egyesületünknek tehát mintegy úttörő munkára kellett vállalkoznia; nem lehet csodálkozni azon, hogy ezen nehéz munkához nem fogott saját gyenge erejével, hanem azon igyekezett, hogy tapasztalt és lelkes segítő társakat szerezzen vállalkozása sikerének biztosítására. A Magyar Iparművészeti Társulat és a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara voltak azok, a kik velünk kezét fogva segítettek mai kiállításunkat létrehozni, s ha sikerünk lesz, annak oroszlánrésze ezeket, főleg pedig az előbb nevezett Magyar Iparművészeti Társulatot illeti, mely az anyaggyűjtés és rendezés nagy munkájának legnagyobb részét magára vállalta. Köszönettel, hálával tartozunk a nevezett egyesületeknek és őszinte elismeréssel a három egyesület kebeléből kiküldött rendező-bizottságnak, mely K. Lippich Elek min. osztálytanácsos úrral az élén vállalkozásunk sikerének, kiállításunk magas színvonalon tartásának érdekében valóban eredményes munkát végzett.

Az üdvözlő beszédekre az államtitkár a következőkben válaszolt:

Nagyságos Elnök urak! Mélyen tisztelt nagyközönség! Midőn hálás köszönetet mondok a méltóságos elnök úrnak hozzám intézett szívélyes üdvözlétéért, engedjék meg Uraim, hogy szívem őszinte érzelmét követve, melegen üdvözlhessem viszont mindazokat, a kik ezen iparművészeti kiállítás létrehozása körül fáradoztak.

Szerencsésnek érzem magamat, hogy a magyar kormány nevében, különösen pedig az iparművészeti ügyek élén álló Wlassics Gyula miniszter és védnök nevében őszinte elismerésemet fejezhetem ki úgy a Magyar Iparművészeti Társulat, mint különösen a Szegedi Képzőművészeti Egyesület és a Szegedi Keres-

kedelmi és Iparkamara iránt, mint amely testületek együttes lelkes működése tette lehetővé a mai fényes megnyitási ünnepély megtartását.

Első komoly kísérletnek tekintem ezt arra, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter által lelkesen felkarolt műpártolási szellem a vidéki városokban is felébresztessék; hogy a szép iránti szeretet és művészi finom izlés a nép szélesebb rétegeiben is elterjesztessék, állandóan meggyökereztessek.

Jól esik lelkenek tapasztalni, hogy Szegednek lelkes társadalma volt az első, mely a miniszter messze kiható és nagy jelentőségű törekvéseinek magas célját megértette és a gyakorlati életben is megvalósítani megkísérelte. Világos tanubizonysága ez annak, hogy itt erőteljes magyar nemzeti társadalmi élet lüktet, mert csak a hol ez van meg, ott jelentkezhetik annak szellemi nyilvánulása is a nemzeti kultúrában s ennek legszebb virágában: a művészetben.

Alig két évtized választ el bennünket azon korszakos jelentőségű királyi jóvendölés elhangzásától, mely a rommá lett Szegednek szebb jövőjét jósolta meg s mely azóta bámulatos módon be is teljesedett. A hullámsírból kikelő Szeged valóban szebb lett mint valaha volt.

De nekem úgy látszik, hogy Szeged társadalma és törvényhatósága nem elégedett meg a városnak csupán külső szépségével: ennél magasabb aspirációi vannak! Szellemi téren is jó példával kíván elől haladni hazánk vidéki városai között. Örömmel tapasztaljuk mindnyájan és tapasztalja a nemzet, hogy Szeged tudatosan rakja le jóvendő nagyságának alapját a szellemi téren tett új meg új alkotásaival s igen helyesen fogja fel vezető és irányító hivatását a szőke Tisza partjain levő alföldi népes magyar városok között. Palotáit megsemmisítheti az ellenség, megemésztheti a tűz, elseperheti egy új katasztrófa, de szellemi kincseitől és önereje által kivívott erkölcsi fölényétől semmiféle hatalom nem foszthatja meg.

Mintha csak egyszerre akarná kiküzdenni magának a szellemi műveltség minden feltételét: egyre gyarapítja tudományos, művészeti és ipari intézményeit; fokozatosan egyengeti útját annak, hogy a magyar Alföld kulturájának igazi metropolisa legyen.

Éppen egy évtized előtt volt az első szegedi képkiallítás, akkor még a Tiszaszálló termeiben. Azóta a nemzet ezer-

éves fennállásának emlékére pompás kulturpalotát emelt, melyben a képzőművészet remekei is állandó elhelyezést nyernek. Azóta Wlassics Gyula miniszter védnöksége alatt alakult a Szegedi Képzőművészeti Egyesület, mely több sikeres képkiallítás után íme most ezen ritka szépségektől ragyogó iparművészeti kiállítás létrehozására is vállalkozott. És még többet is tett e város intelligens közönsége.

Biztosítani óhajtván a jövőt, művészi tehetséggel megáldott szegedi ifjak segélyezésére ösztöndíjakat alapított; sőt már egyes kiváló polgárok is tettek e célra alapítványokat, — jól tudván, hogy a hol nagylelkű Maecenások akadnak, ott csakhamar megteremnek a művészet mesterei is.

Szeged ily bölcs és előrelátó intézkedések által valóban a hazai képzőművészetnek és a művészi iparnak hatalmas tényezőjévé lőn, s ezzel az egész ország tiszteletét vívta ki magának.

Íme ezen iparművészeti kiállítás is bizonyítja, hogy megértette a kor intő szózatát, midőn a külföldi előrehaladott nagy nemzetek városainak példáját követve, jelentékeny áldozattal és fáradsággal siet diadalra juttatni az iparművészetnek magasra emelt lobogóját.

Ez a tény felemelő hatással van reám, s azt hiszem mindazokra, a kik a kiállítás tárgyainak megismerése végett közlő és távolról ide sereglettek. Ez a céltudatos törekvés alapos reményt nyújt a további biztos haladás iránt.

A legélelőbb hazafias örömmel nyitom meg tehát a szegedi első iparművészeti kiállítást azon őszinte kívánsággal, hogy az itt látottak termékenyítő hatása alatt más hazai városok is igyekezzenek Szeged példáját követni és iparosukat meggyőzni arról, hogy a művészetnek az iparra való alkalmazása által saját érdekeik mellett nagy mértékben mozdíthatják elő az életnek kellemeit, nemesebb és tisztább örömeit.

Mélyen hajtom meg zászlómat az iparművészet bajnokai előtt és felkérem a rendező bizottság elnökét, hogy a kiállítás tárgyait bemutatni sziveskedjék.

Az államtitkár ezután a kiállítás megtekintésére indult a rendezőség társaságában.

Az állami érmek odaitélése. A megnyitás napján délelőtt a rendező bizottság mint jury tanácskozott a két állami érem odaitéléseről, melyeket a kereskedelemügyi miniszter ajánlott föl kiváló műipari kiállítók jutalmazására.

A bizottság tanácskozásán K. Lippich Elek osztálytanácsos elnöklete alatt résztvettek a rendezőbizottság tagjai közül: Gelléri Mór, Vig Albert, Faragó Ödön, Pap Henrik, Erdélyi Béla, Kulinyi Zsigmond, Nyilassy Sándor és Györgyi Kálmán.

A jury mindenek előtt kimondja, hogy hors concoursnak tekinti azokat a kiállítókat, a kik már birják a kultuszminiszter állami nagy arany érmét. Ennek figyelembe vételével a bizottság javasolja a kereskedelmi miniszternek, hogy a két állami érmet Rainer Károly szegedi asztalosnak és az Első magyar üvegyár részvénytársaságnak, a tárlat e két kiváló kiállítójának adományozza.

Gelléri Mór indítványára elhatározta a bizottság, hogy kérést intéz a miniszterhez, engedélyezzen jövőben a vidéki iparművészeti kiállításokra öt állami érmet olyképp, hogy a jury, a kiállítások eredményéhez képest, legföljebb ennyi érmet ítélhessen oda a legérdemesebbeknek.

Végül fölkérni határozta a rendező bizottság a Magyar Iparművészeti Társulatot, hogy a kiállítást rendező Szegedi Képzőművészeti Egyesület és a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara nevében is köszönetet mondjon a kiállítóknak a részvételért.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi m. kir. miniszter a szeptember hó 24-én kelt leiratában értesítette a Magyar Iparművészeti Társulatot, hogy a jury javaslatához mindenben hozzájárul.

HORTI PÁL SZEPTEMBER HÓ 29-én tartotta fölolvását a szegedi városház dísztermében nagyszámú előkelő közönség előtt. A fölolvásás címe *Szecesszio* s felőleli úgyszólván a modern iparművészet keletkezésének egész történetét. A nagyérdékű fölolvásást a közönség lelkesen megéljenezte.

MŰIPARUNK VIDÉKI KÖRÚTON címmel Gelléri Mór, a szegedi iparművészeti kiállítás megnyitása alkalmából érdekes cikket írt a M. H. szept. 8-diki számába, a melyből közöljük a következő részt:

A műipari törekvések nehezen törtek maguknak utat hazánkban az újabb időben. A régi századokból fönmaradt műremekesek újabbankor inkább csak muzeális jelleggel bírtak. Az újabbkori iparfejlesztési mozgalmak lelegején egészen elülről kellett kezdeni a műipar meghonosítását.

Lelkes úttörők fáradhatlan munkássága nyomán csak ritkásan sarjadzott a rügy, gyér volt a gyümölcs és csak lassan-lassan érlelődött. Az iparművészeti iskola igen szerény keretben indult meg, az Iparművészeti Múzeum több mint két évtizeden át pincehelyiségekben volt elrejtve s az Iparművészeti Társulat — megfelelő anyagi eszközök hiányában — csak lépésről lépésre tudott az általa képviselt ügy számára sikereket és eredményeket kicsikarni. Néhány év előtt azonban hatalmas lendület állott be ezen a téren is. A király megnyitotta az iparművészeti palotát, a műiparmúzeum fényes helyiségeibe sok új tartalmat vitt bele, az iparművészeti iskola is állandó hajlékot, friss erejű, invenciózus igazgatót kapott s ezek mellett az Iparművészeti Társulat is intenzívebb munkálkodást fejtett ki, karácsonyi és más alkalmas kiállításokat rendezett, pályadíjakat tűzött ki, tartalmas időszaki lapot indított meg, szóval minden irányban hathatós működést fejtett ki, mely a közönség érdeklődésével és rokonszenvével találkozott. Mindezeket az eredményeket fokozta Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter amaz intézkedése, melylyel műipari tervek rendszeres készítésére és műipari minták, valamint kész munkák elkészítésére jelentékeny segítséget adott az Iparművészeti Társulatnak és állandó bizottságot szervezett az összegek reális fölhasználására.

E sokoldalú tevékenység következtében a közönség is élénkebb érdeklődést tanúsított a műipar iránt, mert helyesen mondja ez irány egyik úttörője: az iparban a művészet az, a mi a testben a lélek. Ez teszi elevenné, széppé, értelmessé és céltudatossá. Az iparművészet az emberi műveltség szükségleteinek szülte és egyszersmind kielégítője.

Nagy és nemes föladat, hogy az embereket, a fogyasztók nagy zömét arra neveljük, hogy szükségleti cikkeiket ne csak azért szerezzék be, hogy ezek a hétköznapi szolgálatot teljesítsék, hanem azért is, hogy általuk az ízlést nemesítsük, finomítsuk. A lakás művészi föl-diszítése, az otthon ízléses berendezése pedig nemcsak a szemet gyönyörködteti, hanem erkölcsi szempontból is fontos, a mennyiben az otthon való tartózkodást kellemessé, vonzóvá, marasztalóvá teszi és némileg útját állja a kávéházi és korcsmai élet oly nagymérvű terjedésének, a mint ez, sajnos, a mi székes-fővárosunkban divatban van. Nem is csoda. A kis ember lakása szerény, kopott,

rideg, tehát barátságtalan is. A kávéházak és korcsmák ellenben nagy lukszust fejtenek ki, bizonyos ízlést árulnak el s az emberek tódulnak e helyiségekbe, hogy az otthon fakóságát ellelje. Hány ekzisztencia, hány családi boldogság megy ezen tönkre!

Tehát nemcsak az ipar, nemcsak a művészet szempontjából fontos a műipari ízlés fejlesztése, hanem erkölcsi és szociális szempontból is. Ezért kiválóan becses jelenség az első műipari kiállításnak a vidéken való megnyitása, mert ez az iparművészetnek népszerűsítését jelenti.

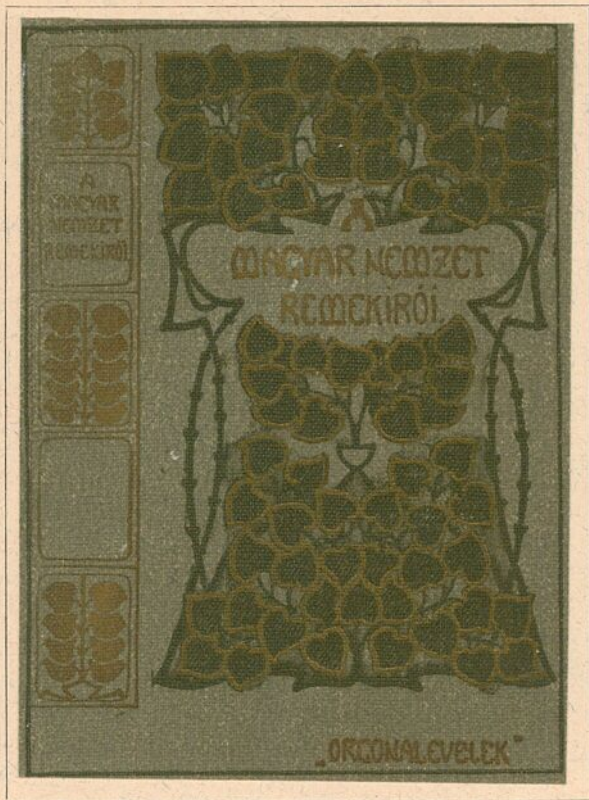
A MŰBARÁTOK KÖRE F. ÉVI november havában a Ferenciek-terén levő helyiségeiben kiállítást fog rendezni, a melyen a *hazai* iparművészeti alkotásoknak egész sorozatát akarja bemutatni. A midőn az érdekelt köröket a tervbe vett kiállításra figyelmeztetjük, egyúttal tudomásukra hozzuk, hogy a kiállításra vonatkozó bővebb felvilágosítást kaphatnak a kör titkárától, dr. Szendrei Jánostól (Budapest, I., Városmajor-u. 47.).

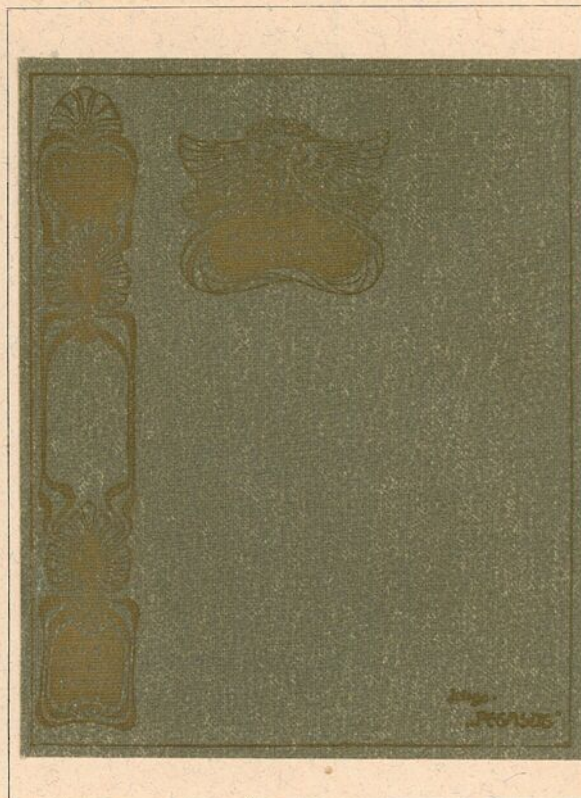
FEJÉRVÁRY GÉZA BÁRÓ TÁBOR-szernagyot, m. kir. honvédelmi minisztert ötven éves katonai jubileuma alkalmából — a honvédség, a csendőrség és a honvédelmi miniszterium több értékes ajándéktárggyal lepte meg, és pedig egy díszkarddal, vitrinás állványban levő díszalbummal, és egy fali kardtartó szekrényvel. Az összes emléktárgyat a jubileum napján, augusztus 15-én, József főherceg adta át az ünnepeltnek. — A régi magyar sodronyzománcos motívumokkal ékített és drágakövekkel gazdagon kirakott díszkardnak hüvelyét *Háry Gyula* tervezte s *Hibján Samu* készítette. A szükséges modelleket *Loránfi Antal* mintázta meg, a damaskusi penge feliratának tausirozását, valamint a cízellálást ifjabb *Herpka Károly* végezte. Igen szép dísz-tárgy, mely becsületére válik úgy a tervező művésznak, mint a terv kivívóinak.

Az albumtartó állványt, valamint a díszalbumot *Horti Pál* tervezte. Az albumtartó állványt, mely román ízü motívumokkal van díszítve, *Vukovits Vladimir* asztalosmester készítette, míg a vitrina vasmunkája *Sárváry János*nak műve. Az album kötése kékes-szürke écrasé-bőr, melyen gazdag díszítésű, zománcos applikáció van helyenként kagylós alapon

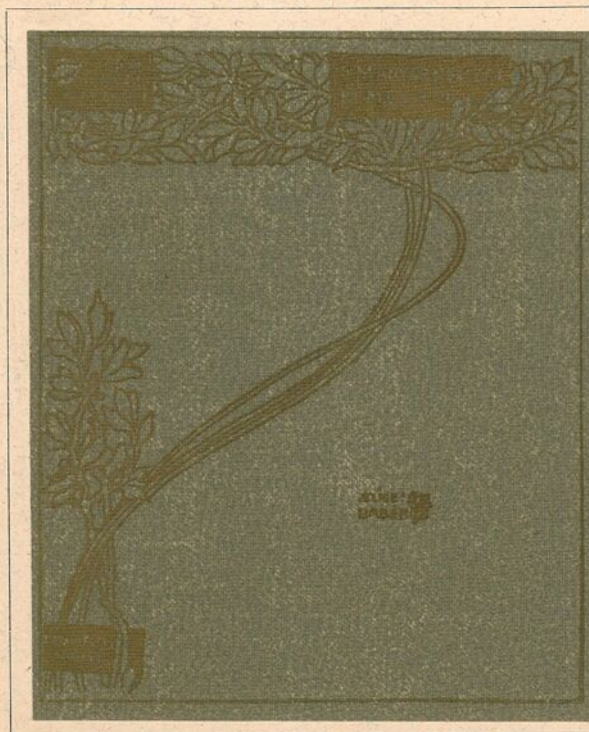
A RÉVAI-FÉLE KÖNYVTÁBLA-PÁLYÁZAT.

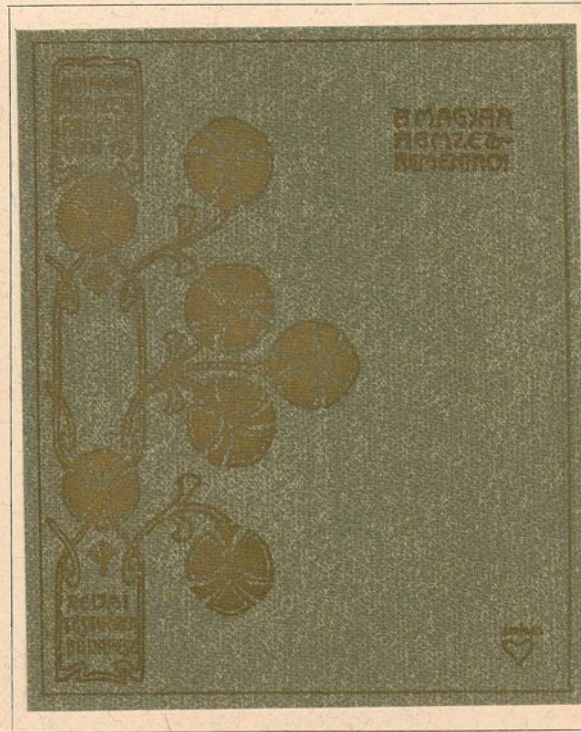
1

2

3

4

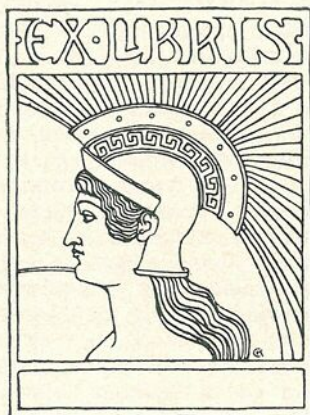
1. SZ. AZ ELSŐ 200 KORONÁS DIJ NYERTESE. TERVEZŐJE BUGÁT IMRE.
2., 3. ÉS 4. SZ. MEGVÁSÁROLT PÁLYAMŰVEK. TERVEZTE HELBING FERENC.

türkizekkel és gránátokkal ékítve. Az albumot *Gottermeyer* kötötte be, a zománcmunkát pedig *Horti Pál* és *Hibján Samu* készítették. Belül az ajánlás tropheákkal diszített keretű akvarell, ugyancsak *Horti Páltól*.

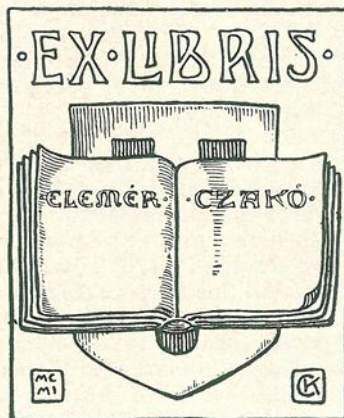
A kardtartó szekrény, egy monstruózus tervű és lehetetlen szerkezetű, túlterhelt faragású fali vitrina, a minőt manapság készíteni nem volna szabad. Hogy ki tervezte, nem tudjuk, de jobb is, ha az ismeretlenség homályában marad. A fafaragást *Fehér Sándor* szobrász készítette.

—o—

EX LIBRIS (A. M. A KÖNYVEKBŐL) szavak bejegyzésével jelezték régenten a könyvek tulajdonosai tulajdonjogukat.

Ex libris.

Tervezte: Csányi Károly.

A középkorban divatozó kézzel írott jelzéseket a XV. század vége felé artisztikusabb fa- vagy rézmetszetű, illetőleg nyomtatott cédulák váltották fel és ezzel kapcsolatba jutott a könyvtárjelző lapocska a művészettel is. A könyv e művészi ékessége újabban kezd ismét divatba jönni. Ezúttal olvasóinknak két magyar ex-librist mutatunk be. Tervezője Csányi Károly.

A GRAFIKUS MŰVÉSZETEK JELENGI ÁLLÁSA.* III. A fametszet az imént letűnt évszázadtól kezdve indult új virágzásnak és pedig az úgynevezett fehérvonallas fametszet formájában. A gravu-

* L. két előbbi számunkat.

res en manière criblée (Schrottschnitt) divatja, a melyet főleg a XV. század második felében gyakoroltak, nagyban hasonlít a mai fehérvonallas fametszet technikájához, a XVIII. században is találkozunk egy-egy hasonló példával, de tulajdonképeni fejlődésének magaslatára ez az amerikai tónusos fametszet csak a XIX. század utolsó negyedében jutott. Ha őszintén kell ítéletet mondani felőle, az nem szólhat az elragadtatás hangján. A különbség a régi klasszikus facsimile-metszések, melyekben a Dürerek szelleme jelenik meg előttünk, és a mai fehérvonallas modor közt röviden az, hogy a régi rendszer mellett a művész a fa hosszába vágott dúcára maga rajzolta vonalakban művét s metszőkéssel a fából a vonalon kívül minden részt kimélyí-

tett, vagy szintén maga vagy valami hivatásos metsző, úgy hogy a befestékelt dúc lenyomatán ugyanazok a vonalak tüntek elő, mint a mit a művész maga rajzolt. Míg ellenben a tónusos fehérvonallas fametszetről a keresztbe vágott fa dúcára fotomechanikai eljárással kopirozzák a mintaképet, a mely többnyire természet vagy kép utáni felvétel, tehát minden vonalat nélkülöz. Ez után a mai fametsző a rézmetsző szerszámaival a rézmetsző technikáját utánozva fog hozzá vésőjével vonalakat mélyíteni a dúcra, a mely vonalak a lenyomaton azonban nem feketén látszanak, mint a rézmetszetről, hanem fehéren, azaz a fény ki van vésve szisztematikus vonalakkal.

Ez a modor jó ideig nagy elismerésnek örvendett, különösen Amerikában,

legmagasabb fejlettségi fokának hazájában. Az esztétika már régóta keveset tart felőle, a gyakorlatból pedig mindinkább kiszorúl. Vesztét a fehérvonalas fametszetnek az okozza, hogy olyan eszközökkel akar érvényesülni, amelyek nem hozzá valók. A tónusok, a chiaro-scuro alkalmazásával és a természetűségre való törekvéssel oly távoli célt tűzött ki magának, melyet szín stb. nélkül el nem érhet. Már magában a szerzőszámban is egy nagy félreértés rejtőzik. A véső csak a rézmetszet eszköze, csak annál bir festőiességet, mélységet létrehozni, a fametszetnél alkalmazva, mindezeknek csak úgyszólván árnyékát adja. Ha tehát egy műtechnika egy eo ipso elérhetetlen célt tűz ki maga elé és hozzá még az adott anyagot hamis módon használja föl, természetsszerűleg vezet a stilszerűtlen eltévelyedéshez. Szerencsére a legújabb időben visszatértünk a jó útra e téren is. Igazi művészek kezdik gyakorolni a facsimile-fametszést; a fehérvonalas fametszet utolsó hívei pedig az autotipiának esnek áldozatul.

Megmérhetetlen jelentősége van még a fametszetre a galvanoplasztika fejlettségének, különösen az utolsó 25 évben, a nagyszabású kiadványok idejében. Egy fadúc még talán többet szenved a nyomás alatt, mint egy rézlap. Először részletek válnak le a rajzról, majd az egész dúc is könnyen megrepedhet. Ma már rendszeren csak kevés számú luxuspéldány nyomatik az eredeti fadúcról; különben pedig galvanoplasztikai klisé készül az eredetiről, a melyből tetszésszerű szám áll aztán a nyomtató rendelkezésére. Mihelyest egyik megsérül, azonnal ki lehet cserélni. Ezeknek az újításoknak gazdasági szempontból óriási a hatásuk, soha nem remélt magaslatra segítették a sokszorosítást. Különbség ugyan még mindig van az eredeti fadúc és cinkmásolatának lenyomata közt, — de csak a szakértő finomult szeme előtt.

AZ 1900. ÉVI PÁRISI NEMZETKÖZI kiállítás alkalmából a francia köztársaság elnöke több honfitársunkat tüntette ki a becsületrend keresztjével, a kik a kiállítás sikerét előmozdították. A kitüntetettek között a hazai iparművészetnek több lelkes előmozdítója és munkása van, a kik a becsületrend következő fokozatait kapták: Ráth György, főrendiházi tag, a Magyar Iparművészeti Társulat elnöke, a

commandeur-keresztet; Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója s a Magyar Iparművészeti Társulat alelnöke, továbbá Radisics Jenő, az Orsz. Iparművészeti Múzeum igazgatója, Szerényi József, miniszteri tanácsos, Fittler Kamill, az orsz. m. kir. iparművészeti iskola igazgatója, a tiszti keresztet; Hegedüs Károly, a Tehnologiai Múzeum főigazgatója, Faragó Ödön, felső ipariskolai tanár, Thék Endre és Jungfer Gyula nagyiparosok, Bálint Zoltán műépítész a lovagkeresztet.

A NYOMDASZ SZAKOKTATÁS kérdése Magyarországon is mindinkább közelebb jut a megoldáshoz. A nyomdászinasok Budapest iskoláiban már az idei tanévben jó részben külön csoportba fogva részesülnek oktatásban. A kereskedelemügyi miniszter több rendbeli ösztöndíjat tűzött ki nyomdászifjak számára külföldi tanulmányútra. És végül a „Könyvnyomdászok Szakköre“ október havában kurzust nyit azoknak a szedőknek, a kik a modern mesterszedésben és alnyomati lemezek vésésében akarnak némi jártaságra szert tenni. Örömmel vesszük tudomásul ezeket a jelenségeket, mert nálunk a nyomdászati termékek megjelenési formája messze mögötte marad még általában az iparművészet követelményeinek. Pedig legfontosabb tényezők egyike arra nézve, hogy az ipar egyszerű eszköze, az ólombetű a művészet rendületlen és szakadatlan közvetítőjévé fejlődjék — a jó szakoktatás, a melynek keretében a nyomdászat ipara mellett annak művészetéről szerezhetni gyakorlati tanulságokat. A szedő- és rotációs-gép már úgy is fenyegeti a Dürerek és Holbeinek művészeti hagyatékát a tipografiában; a művészet segítő keze vezetheti ez iparágat csak magasabb célok felé.

A DILETTÁNSOK IPARMŰVÉSZ-kedése épp oly hasznos lehet magára az iparművészetre nézve, mint akár a zenénél. Sajnos, még ma mélységes úr tátong a házi művészkedés és a szakszerű iparművészeti tevékenység között. Ha majd ugyanannyi kiállításlátogató forgatja a vésőt, ecsetet, poncolóvasat stb., mint a mennyi hangversenyhallgató játszik maga is hangszeren, akkor következik el csak valósággal a demokratikus művészetek diadala. A dilettantizmus a tehni-

kák megértésére és a művészi alkotások megbecsülésére vezet. Az iparművészet mesterei pedig ne féljenek a dilettáns versenytárstól. Az igazi szakember csak nyer a felköltött érdeklődés által.

Angliában és Németországban a laikusok iparművészkedésének jelentőségét már régtől fogva méltányolják. Több iparművészeti egyesület vette programjába a dilettánsok célzatos pártfogását és nevelését. A tanítgatás és kiállítások rendezése mellett azonban ügyelnek arra, hogy a dilettánsok túl ne becsülje magát, úgy hogy a dilettáns szó magánáluk komoly jelentőségre tett szert és értelme szerényebb körű tevékenységet jelöl az új felfogás szerint. Legmegfelelőbb megnevezése: házi művészkedés. És ezt különösen nőkkel szemben kívánatos hangsúlyozni, a kiknek mindegyike fontos hatással lehet e tekintetben is az egész családra.

A női dilettantizmusnak legnagyobb táplálói a női divatlapok. Ezek szabásíveken és konyharecepteken kívül iparművészeti tervezeteket is közölnek olyan tárgyokról, melyeket házi művészkedéssel is el lehet készíteni az otthon díszéül. Fájdalom, a mi magyar nőink e tekintetben a külföld szeméjére vannak utalva. A magyar divatlapok jó része idegen cikkek fordítása mellett idegen klisékkel szolgál közönségének, természetesen ennél fogva, hogy az ízlés, a mit terjesztenek, sehogysem illik a magyar iparművészet szelleméhez. Sőt akad olyan divatlap is, mint pl. a bécsi Wiener Mode magyar kiadása (Divat Szalon), a mely nem átalja közönségét egyenesen megtéveszteni a magyar iparművészet felől. Ez a folyóiratocska a „Budapesti iparművészeti múzeumból“ címzésű rovatában harmadrendű bécsi iparművészeti tárgyak kopott képeit közli. — Becsületes eljárás ez? Bécs befolyásától amúgy is óvakodnunk kell; az ellen pedig egyenesen tiltakozunk, hogy bécsi holmik ajánlásával valaki a Magyar Iparművészeti Múzeum és Magyar Iparművészeti Társulat jó hírnevét kompromittálja.

Ezzel kapcsolatban egyúttal elmélkedhetünk a fölött is, hogy a nemesebb értelemben vett hazai dilettantizmusra mennyivel több gondot és figyelmet kellene fordítani, ha azt akarjuk, hogy az ipari és egyéb művészetek segítő társát leljük föl benne.

PÁLYÁZATI ÜGYEK.

PALYAZAT. A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr Ó Nagyméltósága által rendelkezésére bocsátott államsegélyből a következő pályázatot hirdeti:

1. Terveztessék egy díszoklevél, a mely a kereskedelemügyi miniszter 2000 koronás állami nagy díjával együtt az illető kiállítónak kiadatik.*

2. Az oklevél rajzában annak rendeltetése megfelelően kifejezve legyen. Az oklevél nagysága, alakja, valamint a kidolgozásnál használt technika (tollrajz, akvarell, szénrajz stb.) a tervezőtől függ.

3. A pályamunkának kidolgozása lehet ugyan vázlatos, de annyira érthetőnek kell lennie, hogy abból a művész intenciója mindenben felismerhető legyen. Kívánatos azonban, hogy a tervező pályaművének egy részét, pl. egy tizedét olyképpen kidolgozza, hogy abból a végleges rajz kidolgozásának módjára következtetni lehessen.

4. A rajzon a következő szöveg feltüntetendő:

*A Magyar Iparművészeti Társulat
folyó évi karácsonyi kiállításán ki-
állított tárgyai alapján*

N. N.

..... asztalos mesternek

*jeles munkájáért
a kétezer koronás állami nagy díjat
adományozom.*

Budapest, 1901. hó n.

.....
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

5. A jogos művészi igényeknek és a pályázat föltételeinek mindenben megfelelő pályaművek díjazására két díj szolgál, és pedig I-ső díj 600 korona, II-ik díj 400 korona. A 600 koronás első díjjal jutalmazott pályaműnek szerzője ezen felül még 400 koronát kap a sokszorosítás alapjául szolgáló végleges rajzért, a melyet esetleg az oklevél eredeti nagyságánál nagyobb méretben kell készítenie s a mely rajznál a jury eset-

* A 2000 koronás állami nagy díjat a társulat kiállításain résztvevő kiállítók legéremesebbje kapja, a mesterségre való tekintet nélkül.
A szerk.